

Evaluation of Government-Supported Livestock Life Insurance Implementations in Terms of Dairy Farms: The Case of Burdur Province

Mehmet AKINCI^{1*} Hasan YILMAZ²

Article info

Received: 13.01.2026
Accepted: 23.03.2026

Article type: Research

Keywords:

Livestock life insurance,
state-supported insurance
policies, dairy farming,
Burdur

Abstract

This study investigates the factors influencing the adoption of Government-Supported Livestock Life Insurance (GSLLI) among 193 dairy farms in Burdur province, comprising 52 insured and 141 uninsured farms. Data were collected through face-to-face surveys and analysed using descriptive statistics and the Chi-square (χ^2) independence test. The results reveal that education level, use of agricultural credit, number of cattle and cows, total and owned land size, barn structure, record-keeping practices, experience of sudden animal loss and compulsory slaughter, belief that animals are at risk, and overall risk perception are significantly associated with GSLLI adoption at the 1% significance level. Retirement status and experience of calf mortality are significantly associated at the 5% level. No significant relationship was found between GSLLI adoption and farmers' age, livestock farming experience and benefiting from forage crop support. The findings indicate that GSLLI is predominantly adopted by farms with a larger economic scale, stronger financial integration, and higher risk awareness. Policy recommendations include increasing premium subsidies in favour of small- and medium-scale farms, enhancing transparency in loss assessment and indemnity payment processes, and expanding training and information activities to improve the effectiveness of the insurance system.

Citation: Akıncı, M., Yılmaz, H. (2026). Evaluation of Government-Supported Livestock Life Insurance Implementations in Terms of Dairy Farms: The Case of Burdur Province. *International Journal of Food, Agriculture and Animal Sciences*, 6 (1), 47-68.

Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Uygulamalarının Süt Sığırcılığı İşletmeleri Açısından Değerlendirilmesi: Burdur İli Örneği

Makale bilgileri

Geliş Tarihi: 13.01.2026
Kabul Tarihi: 23.03.2026


Makale türü: Araştırma


Anahtar kelimeler

Büyükbaş hayvan hayat sigortası, devlet destekli sigorta politikaları, süt sığırcılığı, Burdur

Öz

Bu çalışmada, Burdur ilinde süt sığırcılığı yapan 193 işletmede devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası (DDBHHS) yaptırma durumunu etkileyen faktörler incelenmiştir. İncelenen işletmelerin 52'si DDBHHS yaptıran, 141'i yaptırmayan işletmelerden oluşmaktadır. Veriler yüz yüze anket yöntemiyle elde edilmiş; analizlerde tanımlayıcı istatistikler ve Ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi kullanılmıştır. Ki-kare analizi sonuçlarına göre; eğitim düzeyi, tarımsal kredi kullanımı, büyükbaş hayvan ve inek sayısı, toplam ve mülk arazi varlığı, ahır/besihane yapısı, kayıt tutma düzeyi, ani hayvan kaybı ve mecburi kesim yaşanması ile üreticilerin hayvanların risk altında olduğuna inanma durumu ve risk algı düzeyi ile DDBHHS yaptırma durumu arasında %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir. Emekli

¹  <https://orcid.org/0009-0000-4511-9345>, Burdur İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, Burdur/Türkiye, *Corresponding author, mehmetakinci@outlook.com

²  <https://orcid.org/0000-0002-0487-8449>, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarım Ekonomisi Bölümü, Isparta/Türkiye, hasanyilmaz@isparta.edu.tr

olma durumu ve buzağı ölümü yaşanması ile DDBHHS yaptırma durumu arasında ise %5 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna karşılık, yaş, hayvancılık deneyimi ve yem bitkisi desteğinden yararlanma ile DDBHHS yaptırma durumu arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bulgular, DDBHHS'nin daha çok ekonomik ölçeği büyük, finansal sistemle entegre ve risk farkındalığı yüksek işletmeler tarafından tercih edildiğini göstermektedir. Bu doğrultuda, küçük ve orta ölçekli işletmeler lehine prim desteklerinin artırılması, hasar tespit ve ödeme süreçlerinde şeffaflığın güçlendirilmesi ve eğitim-bilgilendirme faaliyetlerinin yaygınlaştırılması, sigorta sisteminin etkinliğini artırmaya yönelik temel politika önerileri olarak öne çıkmaktadır.

Atf: Akıncı, M., Yılmaz H. (2026). Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Uygulamalarının Süt Sığırcılığı İşletmeleri Açısından Değerlendirilmesi: Burdur İli Örneği, *Uluslararası Gıda, Tarım ve Hayvan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 47-68.

Giriş

Tarım sektörü, hem sosyal hem de ekonomik boyutlarıyla stratejik bir konuma sahiptir (Hazneci ve Ceyhan, 2011). Toplumların beslenme gereksinimlerinin karşılanması ve yaşamını sürdürülebilmesi için zorunlu olan gıda ürünleri ile tarımsal sanayi kollarının gereksinim duyduğu girdiler, doğrudan tarımsal faaliyetler yoluyla elde edilmektedir (Mumcu, 2009). Bu yönüyle tarım sektörünün insan yaşamı açısından vazgeçilmez bir niteliğe sahip olduğu ve herhangi bir ikamesinin bulunmadığı söylenebilir. Ayrıca tarım, kırsal alanların kalkınması ve bu bölgelerde yaşayan nüfusun istihdam edilmesi bakımından da önemli bir rol üstlenmektedir (Özsayın, 2017). Günümüzde, en gelişmiş ülkeler dâhil olmak üzere, tarım sektörü dünya genelinde sosyal ve ekonomik önemini sürdürmektedir. Küresel nüfusun gıda ihtiyacının karşılanabilmesi, sürekliliği sağlanmış ve uzun vadede devam edebilir nitelikte bir tarımsal üretim sisteminin oluşturulmasına bağlıdır (Sümer ve Polat, 2016).

Tarımsal üretimin büyük ölçüde iklim şartlarına bağımlı olması, sektörde risk ve belirsizlik düzeyini artırmakta ve bu durum üretici gelirlerinin yıllar itibarıyla dalgalı bir seyir izlemesine zemin hazırlamaktadır (Çukur vd., 2008; Terin vd., 2016; Terin ve Ceylan, 2019). Bunun yanı sıra tarımsal faaliyetler, iklimsel faktörlerin yanı sıra piyasa koşullarından kaynaklanan risk unsurlarının da etkisi altındadır (Özsayın ve Çetin, 2004). “Üstü açık fabrika” olarak tanımlanan tarım sektörü, bu özellikleri nedeniyle ekonomik ve sosyal alanlarda ortaya çıkan risklerden diğer sektörlerle kıyasla daha yoğun biçimde şekillenmektedir (Tümer, 2004; Birinci ve Tümer, 2006).

Üretim sürecinde etkili olan ekonomik şartlar, kamu otoriteleri tarafından uygulanan politikalar ile doğal afetler, hastalıklar ve zararlı organizmalar, tarımsal faaliyetleri doğrudan etkilemekte ve üreticilerin geleceğe yönelik sağlıklı kararlar almasını zorlaştırmaktadır (Hazneci ve Ceyhan, 2011). Artan ekonomik ve siyasal belirsizliklerle birlikte iklimsel değişkenlik ve sıcaklık artışlarının yol açtığı çevresel baskılar, dünya genelinde gıda arzının istikrarını olumsuz yönde etkilemektedir. Özellikle tatlı su kaynaklarındaki azalma, tarımsal üretimin sürdürülebilirliğini sınırlayan temel faktörlerden biri olarak değerlendirilmektedir. Bu gelişmeler doğrultusunda, dünya nüfusundaki hızlı artış karşısında gıda güvencesinin sağlanabilmesi; tarım sektöründe mevcut risklerin azaltılması ve sektörün yapısal olarak güçlendirilmesiyle yakından ilişkilidir (Sümer ve Polat, 2016). Tarımsal üretim sürecinde çiftçilerin isabetli kararlar verebilmesi ise risk ve belirsizliklerin en aza indirilmesine bağlıdır (Hazneci ve Ceyhan, 2011). Bu nedenle ülkeler, tarım sektörünü olası risklere karşı korumak amacıyla ekonomik ve sosyal boyutları içeren tarım politikaları geliştirmekte ve destekleme uygulamalarını farklı araçlar aracılığıyla hayata geçirmektedir (Mumcu, 2009).

Tarımsal üretimi etkileyen doğal risklerin yol açtığı olumsuzlukların azaltılmasında kullanılan en önemli araçlardan biri tarım sigortalarıdır (Tümer, 2004; Birinci ve Tümer, 2006). Bu çerçevede, gelişmiş ülkeler riskin paylaşılması ve aktarılmasını sağlamak amacıyla çeşitli koruyucu politikaları hayata geçirmekte; bu politikaları “Risk Yönetim Programları” kapsamında uygulamakta ve söz konusu programların temel bileşenlerinden biri olarak tarım sigortası sistemlerinden yararlanmaktadır (Kaygısız vd., 2022a). Tarım sigortaları, çiftçilerin karşılaştıkları zarar ve kayıpların telafi edilmesine katkı sağlamanın yanı sıra, tarımsal işletmelerin varlıklarını sürdürebilmeleri açısından da kritik bir işlev üstlenmektedir (Terin ve Ceylan, 2019; Tümer vd., 2019).

Gelişmiş ülkelerde tarım sektörüne yönelik olarak; sel, dolu, don, fırtına ve kuraklık gibi doğal afetleri kapsayan tarım sigortaları ile hayvansal üretime ilişkin hayvan hayat sigortalarında, üreticiler tarafından ödenen sigorta primlerinin belirli bir bölümünün kamu tarafından karşılanması tarımsal destekleme politikalarının önemli bir unsuru hâline gelmiştir (Mumcu, 2009). Tarım sigortaları, tarımsal işletmeler ve girişimciler açısından risklere karşı etkili bir koruma mekanizması sunan ve belirsizliklerle mücadelede kullanılan temel stratejilerden biri olarak değerlendirilmektedir. Son yıllarda özellikle kalkınma sürecindeki ülkelerde, kamu otoritelerinin tarım sigortasına verdikleri önemin arttığı ve bu kapsamda sağlanan desteklerin hızla genişletildiği görülmektedir (Adhikari and Bidari, 2018).

Küresel ölçekte yaşanan teknolojik gelişmeler, tarım ürünlerine yönelik talepteki artış ve tüketim alışkanlıklarında meydana gelen değişimler, tarım sigortalarının geliştirilmesine yönelik çalışmalara ivme kazandırmıştır. Bu süreçte devletler, tarım sigortası sistemlerinin etkin biçimde işlenmesi ve yaygınlaştırılması için sigorta şirketlerinin kamu destekleriyle teşvik edilmesinin gerekliliğini kabul etmişlerdir. Bu gelişmeler, tarım sigortaları alanında yeni bir dönemin başlamasına zemin hazırlamıştır. Türkiye’de tarım sigortası uygulamalarında kamu-özel sektör ortaklıklarına olanak tanıyan bir tarım sigortası sistemi kurma yönündeki birçok başarısız girişimden sonra nihayet 14 Haziran 2005 tarihinde “Tarım Sigortası Kanunu” kabul edilmiştir. Bu kanunla tarımsal üretimde meydana gelen doğal afetlere karşı başlıca koruma önlemi olan devlet destekli tarım sigortasında, çiftçilerin ödediği sigorta priminin %50’si devlet tarafından karşılanmaya başlanmıştır (Yılmaz vd., 2017).

Hayvancılık sektöründe uygulanan sigorta sistemleri; çiftçi gelirlerinde oluşabilecek kayıpların sınırlandırılması, hayvansal üretimin sürdürülebilirliğinin sağlanması ve yetiştiricilerin yeni teknoloji ile üretim yöntemlerine kaynak ayırabilmelerinin önünü açması bakımından önemli sosyoekonomik işlevler üstlenmektedir. Hayvan hayat sigortaları, üreticilerin üretim sürecinde karşılaşılabilecekleri çeşitli risklerin sigorta mekanizması yoluyla devredilmesini ve ortaya çıkan zararların telafi edilmesini mümkün kılmaktadır (Xiu et al., 2012). Nitekim literatürde yer alan çalışmalar, hayvancılık sigortalarının üreticilere daha etkin bir risk yönetimi aracı sunduğunu ortaya koymaktadır (Takahashi et al., 2016).

Hayvansal üretimin ana unsurlarından biri olan büyükbaş hayvan yetiştiriciliği, tarım sektörü açısından stratejik bir öneme sahiptir. Bu alandaki üreticiler için hayvanların sağlığı ve güvenliği büyük önem taşır. Devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası, hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren yetiştiricilerin büyükbaş hayvanlarını olası kayıplara karşı korumayı hedefleyen ve kamu tarafından desteklenen bir sigorta sistemidir. Bu sigorta ile hayvanların ölümüne neden olabilecek doğal afetler, yangınlar ve salgın hastalıklar gibi riskler güvence altına alınır ve yetiştiricilerin büyük maddi kayıplar yaşamalarının önüne geçilir (TARSİM, 2025). Süt hayvancılığı, Türkiye’de tarım sektörü, ekonomi ve istihdam açısından büyük önem taşımaktadır. 2000 yılı sonrasında Türk tarım ekonomisindeki en önemli

değişikliklerden birisi, süt hayvancılığı sektörünün tarımsal gayri safi yurtiçi hasılaya katkısının artması olmuştur (Yılmaz ve Ata, 2016). Sektörün doğal afet ve riskler karşısında istikrarlı büyümesi için bir risk yönetim aracı olarak DDBHHS uygulaması önem arz etmektedir.

Devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası (DDBHHS) uygulamalarının istatistiksel verileri incelendiğinde, 2024 yılı itibarıyla sigorta bedelinin %47.1'i, prim üretiminin %33.4'ü, poliçe sayısının %13.0'ı ve ödenen hasarın %33.6'sı DDBHHS kapsamında gerçekleşmiştir. Büyükbaş hayvan hayat sigortası kapsamında 2023 yılında düzenlenen poliçe sayısı 414802 adet iken 2024 yılında 422524 adede yükselmiştir. Ayrıca 2023 yılında Türkiye genelinde sigortalanan büyükbaş hayvan sayısı 6991906 baş iken 2024 yılında 6898814 başa gerilemiştir. Türkiye genelinde 2023 yılında büyükbaş hayvan varlığının %42.9'u sigorta kapsamında iken 2024 yılında sigortalanan büyükbaş hayvan sayısında bir önceki yıla göre %1.3 oranında bir azalma olmuştur (TARSİM, 2025).

Türkiye'de hayvan hayat sigortaları kapsamında üretilen prim tutarlarında artış gözlenmesine rağmen, sigorta kapsamına alınan hayvanların toplam hayvan varlığı içindeki payı henüz istenilen seviyeye ulaşamamıştır. Üreticiler tarafından ödenen sigorta primlerinin daha uygun düzeylere indirilebilmesi açısından, tarım sigortası sistemine dâhil edilen hayvan sayısının artırılması önem taşımaktadır. Türkiye'de ve dünya genelinde tarım işletmelerinin sigorta yaptırma eğilimini sınırlayan çeşitli unsurlar bulunmaktadır. Bu unsurlar arasında işletmelerin sigortaya ilişkin bilgi düzeyleri, eğitim ve gelir durumları ile üreticilerin sigortaya yönelik olumsuz algıları ve yeterli bir sigorta kültürünün oluşmamış olması öne çıkmaktadır (Nahas et al., 2017; Çevrimli ve Sakarya, 2017; Merritt et al., 2017).

Araştırmanın yürütüldüğü Burdur ilinde, 2023 yılı itibarıyla 129 760 baş süt sığırından toplam 398027 ton çiğ süt elde edilmiştir. Bu üretim miktarıyla Burdur ilindeki çiğ sığır sütü üretimi Türkiye'nin toplam çiğ sığır sütü üretiminin yaklaşık %2'sine karşılık gelmektedir (TÜİK, 2024; Anonim, 2024). Burdur ilinde, 2023 yılında devlet destekli hayvan hayat sigortası kapsamında sigortalanan büyükbaş hayvan sayısı 164312 baş iken, bu sayı 2024 yılında 128665 başa düşmüştür. Sigorta kapsamındaki büyükbaş hayvan varlığında bir önceki yıla kıyasla %21.7 oranında bir azalma gerçekleşmiştir (TARSİM, 2025).

Bu araştırmada, Türkiye'de süt sığırcılığı açısından önemli bir üretim merkezi konumunda bulunan Burdur ilinde, devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası uygulamalarının süt sığırcılığı işletmeleri üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca üreticilerin hayvan hayat sigortasına yönelik algı ve tutumlarının belirlenmesi, karşılaşılan problemlerin tespit edilmesi ve bu problemlerin çözümü amacıyla özgün stratejilerin belirlenmesi de amaçlanmıştır. Çalışmanın bir diğer amacı ise sigortalı süt sığırcılığı faaliyetlerinin yaygınlaştırılmasına katkı sağlamaktır. Literatürde hayvan hayat sigortasına yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte, Burdur ilinde DDBHHS uygulamalarının sadece süt sığırcılığı işletmeleri açısından değerlendirildiği herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Ayrıca bölgesel düzeyde süt sığırcılığı yapan üreticilerin davranışlarını sosyo-ekonomik, yapısal ve algısal boyutlarıyla birlikte ele alan ve DDBHHS talebinin belirleyicilerini ortaya koyan araştırmaların sınırlı olduğu görülmektedir. Bu çalışmanın, Burdur iline özgü saha verilerine dayanarak DDBHHS yaptırma davranışını çok boyutlu bir çerçevede analiz etmesi ve politika tasarımıya yönelik somut çıkarımlar sunması bakımından literatüre özgün katkı sağlaması beklenmektedir.

Materyal ve Metot

Materyal

Araştırmanın temel veri kaynağını, Burdur ilinde süt sığırcılığı faaliyetinde bulunan ve devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran ya da yaptırmayan çiftçilerle yüz yüze gerçekleştirilen anket çalışmaları sonucunda elde edilen birincil veriler oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılan anket formu ise, ilgili literatür incelenerek araştırmanın amaçları doğrultusunda tasarlanmıştır.

Metot

Araştırmanın saha çalışması sürecinde anket uygulanacak hedef grubun belirlenebilmesi amacıyla, Tarım Sigortaları Havuz İşletmesi A.Ş. Hayvan Hayat Sigortaları Grup Müdürlüğü yetkilileriyle iletişime geçilmiş ve Burdur ilinde büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran işletmelere ilişkin veriler temin edilmiştir. Ana kitleyi temsil edecek uygun örnek hacminin saptanmasında oransal yaklaşım esas alınmıştır. Bu doğrultuda, anket uygulanacak çiftçi sayısı Oransal Örneklem yöntemi kullanılarak hesaplanmış olup, örnek büyüklüğünün belirlenmesinde denklem (1)'den yararlanılmıştır.

Araştırmada örnek hacminin en yüksek düzeyde belirlenebilmesi amacıyla $p=0.50$ ve $(1-p)=0.50$ değerleri esas alınmıştır (Miran, 2010). %95 güven aralığı ve %7 hata payı dikkate alınarak yapılan hesaplamalar sonucunda varyans değeri $\sigma_{p_x}^2 = 0.00127551$ olarak belirlenmiştir. Bu parametreler doğrultusunda, %95 güven aralığı ve %7 hata payı ile büyükbaş hayvancılık faaliyetinde bulunan işletmeler için gerekli örnek büyüklüğü 193 olarak hesaplanmıştır. Burdur ilindeki süt sığırcılığı işletmelerinin %27.36'sının devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptırmış olmasından dolayı hesaplanan örnek hacminin (193 işletme) %27.36'sına karşılık gelen DDBHHS yaptıran 52 çiftçi ile gayeli örneklem yöntemiyle anket yapılmasına karar verilmiştir. DDBHHS yaptıran çiftçilerin popülasyon içindeki payının görece düşük olması ve bu grubun analitik karşılaştırmalar açısından yeterli sayıya ulaştırılmasının gerekliliği nedeniyle söz konusu işletmeler bu yöntemle belirlenmiştir. Sigorta yaptırmayan 141 çiftçi ile ise popülasyonun temsil gücünü korumak amacıyla tesadüfi örneklem yöntemi kullanılarak anket yapılmasına karar verilmiştir. Bununla birlikte, farklı örneklem yöntemlerinin birlikte kullanılması potansiyel bir örneklem yanlılığı (selection bias) riski doğurabileceğinden, bulguların yorumlanmasında bu sınırlılık dikkate alınmıştır. Ancak DDBHHS yaptıran ve yaptırmayan çiftçilerin örneklem içindeki oranının popülasyondaki dağılıma paralel tutulması, karşılaştırmalı analizlerin güvenilirliğini artıracak ve temsiliyet sorununu azaltacak bir önlem olarak değerlendirilmiştir.

$$n = \frac{Np(1-p)}{(N-1)\sigma_{p_x}^2 + p(1-p)} \quad (1)$$

Formülde:

n = Örnek hacmi,

N = Popülasyon hacmini (12207),

p= Tahmin oranını (maksimum örnek hacmi için 0.50),

$\sigma_{p_x}^2$ =Ana kitle varyansını ifade etmektedir.

Verilerin analizinde kullanılan yöntemler

Araştırma sürecinde, Ocak–Mayıs 2024 tarihleri arasında işletmelerle yüz yüze gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen anket formları ayrıntılı olarak değerlendirilmiş ve analiz aşamasında kullanılmak üzere veriler Excel yazılımına aktarılmıştır. Verilerin analizinde temel tanımlayıcı istatistikler (ortalama değer, standart sapma, yüzde oranlar) kullanılmıştır. Ayrıca üreticilerin sosyo-ekonomik yapısını ortaya koyan bazı faktörler ile devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası (DDBHHS) yaptırımları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek için Ki-kare (χ^2) istatistik analizi uygulanmıştır. Analiz aşamasında SPSS istatistik paket programından yararlanılmıştır.

Ki-kare (χ^2) testi, sosyal bilimler alanında yürütülen araştırmalarda farklı amaçlarla yaygın biçimde kullanılan istatistiksel yöntemlerden biridir. Bu test, gözlenen ve beklenen değerler arasındaki uyumun değerlendirilmesi, değişkenler arasında bir ilişki olup olmadığının incelenmesi ve iki değişkenin birbirinden bağımsızlığının sınanması gibi çeşitli analizlerde kullanılmaktadır. Bununla birlikte χ^2 testi, yalnızca değişkenler arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde değil, aynı zamanda gruplar arasında ortaya çıkan farklılıkların ortaya konulmasında da işlevsel bir araç olarak kabul edilmektedir (Köseoğlu ve Yamak, 2008). Ki-kare (χ^2) istatistiği formülü aşağıda gösterilmiştir (Denklem 2) (Saraçbaşı ve Kutsal, 1986).

$$\chi^2 = \sum \frac{(O_i - E_i)^2}{E_i} \quad (2)$$

Formüle:

χ^2 : Ki-kare O: Gözlenen değer

\sum : Toplam E: Beklenen değer ifade etmektedir.

Ki-kare (χ^2) testi, bir frekans dağılımının kuramsal olarak beklenen dağılımla uyumlu olup olmadığını belirlemeye yönelik kullanılan istatistiksel bir analiz yöntemidir. Bu testte, bir ya da birden fazla kategoride gözlenen frekanslar ile beklenen frekanslar arasındaki farkların istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığı değerlendirilmektedir. Ki-kare testi, özellikle kategorik verilerin analizinde yaygın olarak kullanılmaktadır (Güngör ve Bulut, 2008).

Bulgular ve Tartışma

Tarım işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı, üreticilerin karar alma davranışları, tarımsal uygulamaların benimsenmesi, tarım politikalarının etkinliği ve kırsal kalkınmaya yönelik programların uygulanabilirliği üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır. Bu çerçevede, araştırma evreninin daha iyi analiz edilebilmesi amacıyla DDBHHS yaptıran ve yaptırmayan üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de sunulmuştur. Elde edilen sonuçlara göre, DDBHHS yaptıran üreticilerin ortalama yaşı 49.02 yıl olup, sigorta yaptırmayan üreticilerin ortalama yaşına (51.67 yıl) kıyasla daha düşüktür. Bu bulgu, Akçaöz vd. (2023) tarafından Antalya ilinde ve Subedi and Kattel (2021) tarafından Nepal’de yürütülen çalışmalarda elde edilen sonuçlarla uyumlu olduğunu göstermektedir. Sigorta yaptırmayan üreticilerin yaş ortalamasının daha yüksek olması, karar alma süreçlerinde riskten kaçınma yerine deneyime dayalı bireysel risk yönetimi stratejilerini tercih etmelerine neden olabilir.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin ortalama eğitim süresinin 9.73 yıl ile daha yüksek olduğu, tüm işletmeler için ortalama eğitim süresinin ise 8.41 yıl olarak gerçekleştiği belirlenmiştir (Tablo 1). Ata ve Yılmaz’ın (2015) Burdur ilinde süt sığırcılığı işletmeleri üzerine yürüttükleri çalışmada, işletmelerin ortalama eğitim süresinin 8.44 yıl olduğu; Türkiye İstatistik Kurumu’nun 2024 yılı Ulusal Eğitim İstatistiklerine göre ise Burdur ilinde ortalama eğitim süresinin 9.0 yıl düzeyinde bulunduğu bildirilmektedir (TÜİK, 2025). Bu çalışma kapsamında elde edilen sonuçların, gerek bölgesel gerekse ulusal düzeyde raporlanan eğitim süresi değerleriyle büyük ölçüde örtüştüğü ve eğitim düzeyinin hayvan hayat

sigortası uygulamalarına yönelik farkındalık ve benimseme sürecinde önemli bir belirleyici olabileceğine işaret ettiği değerlendirilmektedir. Sigorta yaptırmayan üreticilerin daha düşük eğitim düzeyine sahip olması, finansal araçlara erişim ve sigorta ürünlerini değerlendirme kapasitesinin sınırlı olabileceğini düşündürmektedir. Bu durum, bilgi asimetrisi ve finansal okuryazarlık eksikliği gibi faktörlerin sigorta talebi üzerinde belirleyici olabileceğini ortaya koymaktadır.

Araştırma sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin hane nüfusunun ortalama 3.85 kişi ile daha yüksek olduğu, ayrıca işletmede işgücü büyüklüğünün 3.50 kişi düzeyinde gerçekleştiği belirlenmiştir (Tablo 1). Benzer şekilde Başer vd. (2023), tarım sigortası üzerine yürüttükleri çalışmada sigorta yaptıran yetiştiricilerde hane nüfusunun ortalama 3.5 kişi olduğunu bildirmiştir. Akbağ vd. (2024) tarafından Çanakkale ilinde süt sığırcılığı yapan işletmeler üzerinde yürütülen çalışmada ise hane nüfusunun ortalama büyüklüğü 3.3 kişi olarak saptanmıştır. Ortaya çıkan bulgular, hane nüfusu ve işgücü büyüklüğünün işletmelerin üretim ölçeği ve ekonomik sürdürülebilirliği ile ilişkili olabileceğini ve bu durumun sigorta yaptırmaya eğilimini destekleyen bir unsur olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin ortalama hayvancılık deneyim süresinin 22.63 yıl ile daha düşük olduğu; buna karşılık sigorta yaptırmayan çiftçilerin hayvancılık faaliyetlerinde daha uzun bir deneyime sahip olduğu (24.89 yıl) belirlenmiştir (Tablo 1). Mat vd. (2020) tarafından yapılan çalışmada, hayvancılık tecrübesi yükseldikçe büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptırmaya oranının azaldığı ve deneyim süresi ile sigorta yaptırmaya durumu arasında negatif yönlü bir ilişki bulunduğu belirtilmiştir. Bu durum, uzun yıllar sektörde faaliyet gösteren üreticilerin bilgi ve tecrübelerine dayanarak riskleri kendi imkânlarıyla yönetebileceklerine inanmaları ve sigortayı ikincil bir ihtiyaç olarak görmeleriyle ilişkili olabilir. Buna karşılık, görece daha az deneyime sahip üreticilerin belirsizlik algısının daha yüksek olması, sigorta mekanizmalarına yönelme eğilimlerini artıran bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Bu çerçevede, sigorta yaptırmayan üreticilerin daha uzun deneyim süresine sahip olmaları, geçmişte yaşanan kayıpların kendi kaynaklarıyla telafi edilebilmiş olmasının sigortaya olan ihtiyacı azaltıcı bir algı oluşturabileceğini düşündürmektedir.

Araştırma kapsamında işletmelerin ortalama büyükbaş hayvan varlığı 34.01 baş olarak hesaplanmış; bu varlığın ortalama 19.01 başını ineklerin oluşturduğu belirlenmiştir. Hayvan ırkı dağılımı incelendiğinde, işletmelerde ağırlıklı olarak kültür ırkı hayvanların (31.77 baş) bulunduğu, bunu kültür melezi ırkların (2.24 baş) izlediği saptanmıştır. DDBHHS yaptıran çiftçilerin ortalama büyükbaş hayvan sayısının 66.04 baş olduğu, sigorta yaptırmayan çiftçilerde ise bu sayının 22.20 başta kaldığı görülmektedir (Tablo 1). Ata ve Yılmaz'ın (2015) Burdur ilinde yaptıkları çalışmada, gelişmiş süt sığırcılığı işletmelerinde ortalama 62.66 baş, geleneksel işletmelerde ise 36.50 baş süt sığırı bulunduğu bildirilmiştir. Benzer şekilde Terin vd. (2024), Van ilinde yaptıkları çalışmada büyükbaş hayvan hayat sigortası yaptıran işletmelerde ortalama inek sayısını 11.36 baş, sigorta yaptırmayan işletmelerde ise 7.25 baş olarak saptamıştır.

Bu araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgular, literatürdeki aynı konu üzerinde yürütülen çalışmalarla tutarlı olup, işletmelerdeki büyükbaş hayvan varlığının ve özellikle inek sayısının artmasının, hayvan hayat sigortası yaptırmaya olasılığını pozitif yönde etkilediğini göstermektedir. Nitekim DDBHHS yaptıran çiftçilerin ortalama inek sayısının 35.31 baş, kültür ırkı hayvan sayısının 61.94 baş ve kültür melezi ırkı hayvan sayısının 4.10 baş ile sigorta yaptırmayan çiftçilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Bu durum, üretim ölçeği büyüdükçe karşılaşılabilecek olası kayıpların ekonomik etkisinin artması ve risk

yönetimi ihtiyacının güçlenmesiyle ilişkilendirilebilir. Buna karşılık, daha küçük ölçekli işletmelerde sigorta yaptırmama davranışı, potansiyel kayıpların mutlak değerinin düşük algılanması ve prim maliyetlerinin görece yüksek hissedilmesiyle açıklanabilir. Bu durum, ölçek ekonomilerinin sigorta talebi üzerindeki belirleyici rolünü ortaya koymaktadır.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran işletmelerde yıllık toplam süt üretiminin 211.77 ton/yıl ve hayvan başına günlük süt veriminin 20.14 litre ile sigorta yaptırmayan işletmelere oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır (Tablo 1). Boyar ve Ertekin (2023) tarafından yürütülen araştırmada hayvan başına günlük süt verimi 21.87 litre olarak hesaplanırken, Ata ve Yılmaz (2015) tarafından yapılan araştırmada bu değer gelişmiş süt sığırcılığı işletmelerinde 19.80 litre, geleneksel işletmelerde ise 18.56 litre olduğu bildirilmiştir. Elde edilen sonuçlar, sigorta yaptıran işletmelerin daha yüksek üretim kapasitesine ve verimlilik düzeyine sahip olduğunu ve bu durumun, üretimden kaynaklanan potansiyel ekonomik kayıpların sigorta yoluyla güvence altına alınması yönündeki eğilimi güçlendirdiğini göstermektedir. Sigorta yaptırmayan işletmelerde ise üretim düzeyinin görece düşük olması, sigorta primlerinin maliyet-fayda değerlendirmesinde daha az cazip görülmesine neden olabilir. Bu durum, üretim yoğunluğu ile sigorta talebi arasındaki pozitif ilişkinin ekonomik rasyonalite temelinde şekillendiğini göstermektedir.

Tablo 1. İncelenen işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri

Özellikler	DDBHHS Yaptıran İşletmeler (N=52)		DDBHHS Yaptırmayan İşletmeler (N=141)		Toplam (N=193)	
	\bar{X}	σ	\bar{X}	σ	\bar{X}	σ
Çiftçinin Yaşı (yıl)	49.02	9.12	51.67	8.95	50.96	9.05
Çiftçinin Eğitim Süresi (yıl)	9.73	2.81	7.93	2.74	8.41	2.86
Hane Nüfusu (kişi)	3.85	1.07	3.60	1.18	3.67	1.16
İşletme İşgücü Büyüklüğü (kişi)	3.50	1.02	2.72	0.99	2.93	1.06
Hayvancılık Deneyimi (yıl)	22.63	8.17	24.89	8.44	24.28	8.40
Büyükbaş Hayvan Sayısı (baş)	66.04	29.56	22.20	15.23	34.01	27.96
İnek Sayısı (baş)	35.31	17.86	13.00	10.19	19.01	16.43
Kültür Irkı Hayvan Sayısı (baş)	61.94	30.82	20.64	15.39	31.77	27.61
Kültür Melezi Hayvan Sayısı (baş)	4.10	13.06	1.56	4.64	2.24	7.89
Süt Üretimi (ton/yıl)	211.77	115.13	75.40	63.77	112.14	100.82
Süt Verimi (kg/gün)	20.14	4.43	19.09	3.74	19.37	3.95
Toplam İşletme Arazisi (dekar)	150.13	77.68	65.05	42.53	87.97	65.98
Toplam Sulanan Alan (dekar)	74.88	68.37	22.32	24.68	36.48	47.25
Toplam Kuru Alan (dekar)	75.25	62.81	42.73	34.16	51.49	45.92
Mülk Arazi (dekar)	113.67	76.79	61.78	40.91	75.76	57.62
Kira Arazi (dekar)	36.46	61.93	3.27	13.62	12.21	37.04

Araştırma sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin ortalama toplam arazi varlığı 150.13 dekar olarak belirlenirken, sigorta yaptırmayan çiftçilerde bu değer 65.05 dekar düzeyinde kaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca DDBHHS yaptıran çiftçilerin sulanan arazi (74.88 dekar), kuru arazi (75.25 dekar), mülk arazi (113.67 dekar) ve kiralanan arazi (36.46 dekar) varlıklarının, sigorta yaptırmayan çiftçilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 1). Benzer şekilde Başer vd. (2023), sigorta yaptıran işletmelerde ortalama arazi büyüklüğünün 81.2 dekar,

sigorta yaptırmayan işletmelerde ise 53.4 dekar olduğunu; sulanan arazi miktarının ise sırasıyla 81.1 dekar ve 51.4 dekar olarak gerçekleştiğini bildirmiştir. Bu bulgular, sigorta yaptıran işletmelerin gerek toplam arazi varlığı gerekse sulama imkânları açısından daha güçlü bir üretim altyapısına sahip olduğunu ve arazi ölçeğinin büyümesiyle birlikte tarımsal üretimde karşılaşılan risklerin sigorta yoluyla yönetilmesine yönelik eğilimin arttığını göstermektedir. Elde edilen bulguların literatürde karşılaşılan aynı türdeki araştırmalarla uyumlu olduğu söylenebilir.

Araştırmada, DDBHHS yaptıran ve yaptırmayan üreticilerin bazı bireysel özellikleri ile sigorta yaptırma durumları arasındaki ilişkinin varlığı Ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi kullanılarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular Tablo 2’de sunulmuştur. Analiz sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran üreticiler arasında 41–50 yaş grubunda yer alanların oranının daha yüksek olduğu (%50.00); buna karşılık sigorta yaptırmayan üreticilerde 51–60 yaş (%37.59) ile 61 yaş ve üzeri (%17.02) gruplarının ağırlık kazandığı görülmektedir (Tablo 2). Ancak yapılan istatistiksel analizler, üreticilerin yaş grupları ile DDBHHS yaptırma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin bulunmadığını ortaya koymuştur ($p>0.10$). Bu bulgu, Terin vd. (2024) tarafından Van ilinde ve Subedi and Kattel (2022) tarafından Nepal’de yürütülen çalışmalarda elde edilen sonuçlarla örtüşmektedir. Dolayısıyla yaş değişkeninin tek başına hayvan hayat sigortası yaptırmaya davranışını açıklamada belirleyici bir faktör olmadığı, sigorta talebinin daha çok ekonomik yapı, işletme ölçeği ve risk algısı gibi unsurlarla şekillendiği değerlendirilmektedir.

Analiz sonuçları, DDBHHS yaptıran üreticiler arasında ortaöğretim (%38.46) ve yükseköğretim (%17.31) mezunlarının oranının daha yüksek olduğunu; buna karşılık sigorta yaptırmayan üreticilerde ilköğretim mezunlarının ağırlıkta olduğunu (%66.67) ortaya koymaktadır (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi, üreticilerin öğrenim düzeyi ile DDBHHS yaptırmaya durumu arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu göstermektedir ($p\leq 0.01$). Bu bulgu, eğitim düzeyinin üreticilerin risk farkındalığı, finansal okuryazarlığı ve sigorta mekanizmalarını algılama biçimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabileceğine işaret etmektedir. Ancak Terin vd. (2024) tarafından Van ilinde yürütülen çalışmada, hayvan hayat sigortası yaptırmaya durumu ile üreticilerin eğitim süresi arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı bildirilmiş olup, bu durumun bölgesel sosyo-ekonomik yapı ve üretim ölçeğindeki farklılıklardan kaynaklanabileceği değerlendirilmektedir. Öte yandan, emekli olma durumunun DDBHHS yaptırmayan çiftçiler arasında daha yüksek olduğu (%60.28) tespit edilmiştir (Tablo 2). DDBHHS yaptırmaya durumu ile üreticilerin emekli olma durumu arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($p\leq 0.05$). Bu sonucun, emekli üreticilerin tarımsal faaliyeti ikincil gelir kaynağı olarak görmeleri ve risk yönetimi amacıyla sigortaya duydukları ihtiyacın görece daha düşük olmasıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran çiftçiler arasında tarımsal kredi kullanım oranının oldukça yüksek olduğu (%86.54) belirlenmiştir (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi sonuçları, DDBHHS yaptırmaya durumu ile çiftçilerin kredi kullanımı arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır ($p\leq 0.01$). Benzer şekilde Terin vd. (2024), Van ilinde yürüttükleri çalışmada tarımsal kredi kullanımının hayvan hayat sigortası yaptırmaya olasılığını 5.1 kat artırdığını ve bu ilişkinin %1 düzeyinde anlamlı olduğunu bildirmişlerdir. Akbağ vd. (2024) tarafından Çanakkale ilinde yürütülen araştırmada ise çiftçilerin %85.3’ünün tarımsal kredi kullandığı tespit edilmiştir. Buna karşılık Şengün ve Özden (2022), üreticilerin dörtte birinin kredi kullanmayı tercih etmediğini belirtmiştir. Elde edilen bulgular, tarımsal kredilerde bankalar tarafından bazı kredi türleri için tarım sigortasının zorunlu tutulmasının, üreticilerin sigorta

yaptırma davranışını teşvik eden önemli bir kurumsal mekanizma olduğunu göstermektedir. Ayrıca düşük faizli ve uzun vadeli kredi uygulamalarının, üreticilerin hem finansal risklerini azaltması hem de sigorta sistemine entegrasyonlarını kolaylaştırması açısından sigorta talebini artırıcı bir rol oynadığı değerlendirilmektedir.

Analiz sonuçlarına göre, 21–30 yıl arası hayvancılık deneyimine sahip üreticilerin DDBHHS yaptıran çiftçiler içerisinde daha yüksek bir paya sahip olduğu (%38.46), buna karşılık 31 yıl ve üzeri hayvancılık deneyimine sahip üreticilerin DDBHHS yaptırmayan çiftçiler arasında daha yoğunlaştığı (%20.57) belirlenmiştir (Tablo 2). Ancak yapılan istatistiksel analizler, üreticilerin hayvancılık deneyim süresi ile DDBHHS yaptırma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir ($p>0.10$). Bu durum, uzun yıllara dayanan deneyime sahip üreticilerin, bilgi birikimi ve tecrübelerine dayanarak riskleri sigorta dışı yöntemlerle yönetme eğiliminde olabileceklerine işaret etmektedir. Nitekim Terin vd. (2024) Van ilinde ve Subedi and Kattel (2022) Nepal’de gerçekleştirdikleri çalışmalarda, hayvan hayat sigortası yaptıran ve yaptırmayan üreticiler arasında hayvancılık deneyimi açısından anlamlı bir farklılık bulunmadığını bildirmişlerdir. Buna karşılık Mat vd. (2020), hayvancılık deneyimi 5 yıldan az olan üreticilerde sigortalılık oranının, daha önce sigorta yaptıran veya sigorta yaptırmayı bırakan gruplara kıyasla %5 düzeyinde anlamlı biçimde farklılaştığını ortaya koymuştur. Bu bulgular birlikte değerlendirildiğinde, hayvancılık deneyiminin sigorta yaptırma kararında tek başına belirleyici bir faktör olmadığı, deneyimin işletme ölçeği, risk algısı ve finansal yapı gibi diğer değişkenlerle etkileşim içinde değerlendirilmesi gerektiği söylenebilir.

Araştırma sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin 26–50 baş (%26.92) ve 51 baş ve üzeri (%65.38) büyükbaş hayvan varlığına, ayrıca 16–40 baş (%57.69) ve 41 baş ve üzeri (%28.85) inek sayısına sahip olma oranlarının, sigorta yaptırmayan çiftçilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) bağımsızlık testi sonuçları, çiftçilerin DDBHHS yaptırma durumu ile işletmelerdeki büyükbaş hayvan varlığı ve inek sayısı arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır ($p\leq 0.01$). Bu bulgu, hayvan sayısı arttıkça işletmelerin maruz kaldığı ekonomik riskin ve potansiyel kayıp büyüklüğünün yükseldiğini, buna bağlı olarak üreticilerin riskten korunma amacıyla sigorta uygulamalarına yönelme eğiliminin güçlendiğini göstermektedir. Nitekim Terin vd. (2024) Van ilinde ve Subedi and Kattel (2022) Nepal’de yürüttükleri çalışmalarda, hayvan hayat sigortası yaptıran durumu ile üreticilerin inek sayısı arasındaki farkın %1 düzeyinde anlamlı olduğunu bildirmişlerdir. Dolayısıyla büyükbaş hayvan varlığı ve özellikle inek sayısındaki artışın, devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası talebi üzerinde pozitif ve belirleyici bir etkiye sahip olduğu ve bu durumun literatürdeki benzer bulgularla örtüştüğü söylenebilir.

Araştırma bulguları, 101–200 dekar (%40.38) ve 201 dekar ve üzeri (%25.00) toplam işletme arazisine sahip olma oranının, ayrıca 101–200 dekar (%30.77) ve 201 dekar ve üzeri (%17.31) mülk arazi varlığının DDBHHS yaptıran çiftçiler arasında daha yüksek olduğunu göstermektedir (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran durumu ile çiftçilerin toplam işletme arazisi ve mülk arazi varlığı arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($p\leq 0.01$). Bu bulgu, arazi büyüklüğünün artmasıyla birlikte işletmelerin ekonomik ölçeğinin yükseldiğini, buna bağlı olarak da risk yönetimi araçlarına yönelme eğiliminin güçlendiğini ortaya koymaktadır. Nitekim Terin vd. (2024) Van ilinde yürüttükleri çalışmada, hayvan hayat sigortası yaptıran işletmelerin ortalama arazi varlığının 237.59 dekar, sigorta yaptırmayan işletmelerin ise 101.52 dekar olduğunu ve söz konusu farkın %1 düzeyinde anlamlı olduğunu bildirmiştir. Benzer

şekilde Subedi and Kattel (2021), Nepal’de gerçekleştirdikleri çalışmada sigorta yaptıran çiftçilerin ortalama arazi büyüklüğünün 0.39 hektar, sigorta yaptırmayanların ise 0.33 hektar olduğunu ortaya koymuştur. Elde edilen sonuçlar, işletme ölçeği büyüdükçe sigorta yaptırma olasılığının arttığını gösteren literatürle uyum içerisindedir. Buna karşılık, küçük ölçekli işletmelerde sigorta primlerinin toplam işletme geliri içindeki payının daha yüksek olması, sigortayı ekonomik açıdan daha az cazip hâle getirebilmektedir. Ölçek ekonomilerinden yeterince yararlanamayan bu işletmeler için sigorta primi sabit bir maliyet unsuru olarak algılanmakta ve beklenen fayda ile maliyet arasındaki dengenin sigorta aleyhine oluşmasına neden olabilmektedir. Bu durum, daha çok küçük ölçekli olan sigorta yaptırmayan üreticilerin davranışlarının rasyonel bir ekonomik değerlendirme çerçevesinde de açıklanabileceğini göstermektedir.

Ahır/besihane planını proje ile yaptıran (%40.38) ve yarı açık ahır (%100) yapısına sahip işletmelerin DDBHHS yaptıran çiftçiler içerisinde daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ahır/besihane planını kendi tecrübesi ile yapan (%78.72) ve miras yoluyla intikal eden (%17.73) çiftçilerin DDBHHS yaptırmayan çiftçiler içerisinde daha fazla olduğu saptanmıştır. Tüm çiftçiler içerisinde ahır/besihane planını proje ile yapma oranının %13.47’ye düştüğü tespit edilmiştir (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi sonuçlarına göre, çiftçilerin ahır/besihane planı ile ahır yapısı özellikleri ve DDBHHS yaptırma durumu arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğu belirlenmiştir ($p \leq 0.01$). Arıkan ve Gökhan (2019) tarafından Elazığ ilinde gerçekleştirilen çalışmada, işletmelerin ahır ve besihane planlarını %45.45 oranında miras yoluyla, %50.00 oranında kendi deneyimlerine dayanarak ve %4.55 oranında ise devlet destekli projeler aracılığıyla oluşturdukları ortaya konulmuştur. Bakır ve Kibar’ın (2020) süt sığırcılığı işletmelerine yönelik çalışmasında ise, ahırların %58.6’sının yetiştiricilerin kendi tecrübeleriyle, %36.3’ünün çevresel gözlemler doğrultusunda ve %5.1’inin projeye dayalı olarak inşa edildiği ifade edilmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda, Burdur ilinde devlet destekli projeler kapsamında gerçekleştirilen ahır yapım oranının, konuya ilişkin önceki araştırmalarda rapor edilen oranların üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Demir vd. (2014) tarafından Kars ilinde yapılan çalışmada işletmelerin %95.1’inin kapalı ahır tipine sahip olduğu, Budağ ve Keçeci (2013) tarafından Van ilinde yürütülen başka bir çalışmada işletmelerin %87.0’inin kapalı ahır tipine sahip olduğu saptanmıştır. Bulgular, Burdur ilinde yarı açık ahır/besihane yapılarının Kars ve Van illerine kıyasla daha yaygın olduğunu göstermektedir. Kars ve Van illerinde hâkim olan sert iklim koşulları kapalı ahır sistemlerini zorunlu kılarken, Burdur ilinde süt sığırcılığı işletmelerinin görece daha büyük ölçekli olması, modern üretim ve hayvan refahı odaklı uygulamaların yaygınlığı ile devlet destekli projeler kapsamında gerçekleştirilen yapısal yatırımların yoğunluğu, yarı açık ahır sistemlerinin tercih edilmesini artıran başlıca faktörler olarak değerlendirilmektedir. Bu durum, farklı ekolojik ve yapısal koşullar altında ahır tipinin belirlenmesinde iklim faktörünün yanı sıra işletme yapısı ve kamu desteklerinin de belirleyici olduğunu ortaya koymaktadır.

Çiftçilerin kayıt tutması, gelir ve giderlerinin kontrol altında tutulmasına ve işletmelerin daha doğru ve uzun vadeli planlama yapmasına olanak sağlamakta, üretimde verimliliği ve işletme kârlılığını artırmaktadır. Araştırma sonucunda DDBHHS yaptıran çiftçiler içerisinde kayıt tutma oranının daha yüksek (%86.54) olduğu, tüm çiftçiler içerisinde kayıt tutma oranının %60.62 olduğu tespit edilmiştir (Tablo 2). Ki-kare (χ^2) analizi sonuçları, çiftçilerin kayıt tutma durumu ile DDBHHS yaptırma durumu arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu göstermektedir ($p \leq 0.01$). Kayıt tutma uygulaması, işletmelerin üretim sürecini daha etkin izlemelerine, maliyet ve gelir yapılarını analiz edebilmelerine ve karşı karşıya kaldıkları riskleri daha rasyonel biçimde değerlendirmelerine

olanak tanımaktadır. Bu durumun, sigorta gibi kurumsal risk yönetim araçlarına yönelik farkındalık ve talebi yükselten önemli bir faktör olarak değerlendirildiği söylenebilir. Nitekim Bakır ve Kibar (2019), Ağır ve Akbay (2018) ve Akbağ vd. (2024) tarafından farklı bölgelerde yapılan çalışmalar, kayıt tutma düzeylerinin işletmeler arasında önemli farklılıklar gösterdiğini ortaya koymakta; Terin vd. (2024) ise kayıt tutan işletmelerde sigorta yaptırma olasılığının anlamlı biçimde arttığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda, DDBHHS yaptıran işletmelerin yalnızca riskten kaçınma eğilimlerinin değil, aynı zamanda daha planlı ve yönetim odaklı bir üretim anlayışına sahip olduklarının bir göstergesi olarak yorumlanabilir.

Analiz bulguları, DDBHHS yaptıran üreticilerin yem bitkisi desteğinden yararlanma oranının daha yüksek olduğunu (%86.54) ortaya koymaktadır (Tablo 2). Bununla birlikte Ki-kare (χ^2) testi sonuçları yem bitkisi desteğinden faydalanma durumu ile DDBHHS yaptırma durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığını göstermektedir ($p>0.10$). Bu durum, yem bitkisi desteğinin tek başına sigorta yaptırma kararını doğrudan belirleyen bir unsur olmaktan ziyade, işletmelerin genel destekleme yapısı içinde dolaylı bir rol üstlendiğine işaret etmektedir. Nitekim Terin vd. (2024) tarafından Van ilinde gerçekleştirilen çalışmada, hayvan hayat sigortası yaptırma durumu ile işletmelerin yararlandığı toplam tarımsal destek sayısı arasında pozitif yönlü ve %1 anlamlılık düzeyinde anlamlı bir ilişki bulunduğu; destek sayısındaki her bir artışın sigorta yaptırma olasılığını 1.8 kat artırdığı belirtilmiştir. Bu çerçevede, devlet destekli hayvan hayat sigortası uygulamalarının etkinliğinin artırılabilmesi için, sigorta sisteminin tekil destekler yerine çoklu tarımsal destek mekanizmalarıyla bütünleşik bir şekilde ele alınmasının daha etkili olacağı değerlendirilmektedir.

Analiz sonuçlarına göre, DDBHHS yaptıran üreticilerin işletmelerinde buzağı ölümleriyle karşılaşma oranının (%15.38), tüm üreticiler içindeki ortalama buzağı ölümü görülme oranından (%7.77) daha yüksek olduğu belirlenmiştir (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi, DDBHHS yaptırma durumu ile işletmelerde buzağı ölümü yaşanması arasında %5 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunduğunu ortaya koymaktadır ($p\leq 0.05$). Bu durum, buzağı kaybı riskiyle karşılaşan işletmelerin sigorta yaptırma eğiliminin arttığını düşündürmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde, ABD’de buzağı ölüm oranlarının yaklaşık %7 düzeyinde seyrettiği, Türkiye’de ise devlet işletmelerinde %10 civarında, bireysel işletmelerde ise %50'lere varan oranların rapor edildiği görülmektedir (Klein et al., 2009; Akyüz vd., 2017). Benzer şekilde, Kaygısız vd. (2017) Şanlıurfa ilinde buzağı ölüm oranını %7.95 olarak, Kaygısız vd. (2022b) ise Kahramanmaraş ilinde %7.89 olarak belirlemiştir. Bu kapsamda elde edilen bulguların, özellikle bölgesel çalışmalarla büyük ölçüde örtüştüğü ve buzağı ölümlerinin sigorta talebini artıran önemli bir risk unsuru olarak değerlendirilebileceği söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran üreticilerin işletmelerinde ani ölüm ve mecburi kesimle karşılaşma oranının (%30.77), tüm üreticiler içindeki ortalama oranın (%11.40) belirgin biçimde üzerinde olduğu saptanmıştır (Tablo 2). Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi, DDBHHS yaptırma durumu ile ani ölüm ve mecburi kesim yaşanması arasında %1 anlamlılık düzeyinde istatistiksel olarak güçlü bir ilişki bulunduğunu göstermektedir ($p\leq 0.01$). Bu sonuç, ani ölüm ve mecburi kesim riskine maruz kalan işletmelerin hayvan hayat sigortasına yönelme eğiliminin arttığına işaret etmektedir. Nitekim Kaygısız vd. (2017) Şanlıurfa ilinde süt sığırcılığı işletmelerinde ölüm veya mecburi kesim görülme oranını %11.3 olarak belirlemiş, Işık (2006) ise Antalya ilinde bu oranı %5 olarak rapor etmiştir. Oranlar arasındaki farklılıkların, işletmelerin biyogüvenlik düzeyi, sürü sağlığı yönetimi, bölgesel hastalık profili ve özellikle bulaşıcı ve salgın hastalıkların dönemsel yayılımı gibi faktörlerden kaynaklandığı

Tablo 2. İşletmelerin bazı özelliklerine göre ki-kare (χ^2) analizi sonuçları

Özellikler	DDBHHS Yaptıran İşletmeler (N=52)		DDBHHS Yaptırmayan İşletmeler (N=141)		Toplam (N=193)	
	N	%	N	%	N	%
Çiftçinin Yaş Grubu						
20-40	5	9.62	16	11.35	21	10.88
41-50	26	50.00	48	34.04	74	38.34
51-60	16	30.76	53	37.59	69	35.75
61 ve üzeri	5	9.62	24	17.02	29	15.03
$\chi^2=4.509, p=0.212$						
Eğitim Durumu						
İlköğretim	23	44.23	94	66.67	117	60.62
Ortaöğretim	20	38.46	40	28.37	60	31.09
Yükseköğretim	9	17.31	7	4.96	16	8.29
$\chi^2=11.381, p=0.003***$						
Emeklilik						
Evet	22	42.31	85	60.28	107	55.44
Hayır	30	57.69	56	39.72	86	44.56
$\chi^2=4.969, p=0.026**$						
Kredi Kullanımı						
Var	45	86.54	20	14.18	65	33.68
Yok	7	13.46	121	85.82	128	66.32
$\chi^2=88.394, p=0.001***$						
Hayvancılık Tecrübesi (yıl)						
1-10	4	7.70	8	5.67	12	6.22
11-20	20	38.46	53	37.59	73	37.82
21-30	20	38.46	51	36.17	71	36.79
31 ve üzeri	8	15.38	29	20.57	37	19.17
$\chi^2=0.843, p=0.839$						
Büyükbaş Hayvan Sayısı (baş)						
4-25	4	7.70	99	70.21	103	53.37
26-50	14	26.92	34	24.12	48	24.87
51 ve üzeri	34	65.38	8	5.67	42	21.76
$\chi^2=90.187, p=0.001***$						
İnek Sayısı (baş)						
2-15	7	13.46	107	75.89	114	59.07
16-40	30	57.69	31	21.98	61	31.60
41 ve üzeri	15	28.85	3	2.13	18	9.33
$\chi^2=69.466, p=0.001***$						
Toplam İşletme Arazisi Miktarı (dekar)						
1-50	5	9.62	68	48.23	73	37.82
51-100	13	25.00	47	33.33	60	31.10
101-200	21	40.38	25	17.73	46	23.83
201 ve üzeri	13	25.00	1	0.71	14	7.25
$\chi^2=54.904, p=0.001***$						
Mülk Arazi Miktarı (dekar)						
0-50	14	26.92	71	50.35	85	44.04
51-100	13	25.00	46	32.62	59	30.57
101-200	16	30.77	23	16.32	39	20.21
201 ve üzeri	9	17.31	1	0.71	10	5.18
$\chi^2=29.588, p=0.001***$						

* $p \leq 0.10$; ** $p \leq 0.05$; *** $p \leq 0.01$

Tablo 2 devamı

Özellikler	DDBHHS Yaptıran İşletmeler (N=52)		DDBHHS Yaptırmayan İşletmeler (N=141)		Toplam (N=193)	
	N	%	N	%	N	%
Ahır/Besihane Planı						
Proje	21	40.38	5	3.55	26	13.47
Kendi Tecrübesi	30	57.69	111	78.72	141	73.06
Miras	1	1.93	25	17.73	26	13.47
$\chi^2=47.616, p=0.001^{***}$						
Ahır Yapısı						
Yarı Açık	52	100.00	119	84.40	171	88.60
Kapalı	0	0.00	22	15.60	22	11.40
$\chi^2=9.157, p=0.002^{***}$						
İşletmede Kayıt Tutma Durumu						
Evet	45	86.54	72	51.06	117	60.62
Hayır	7	13.46	69	48.94	76	39.38
$\chi^2=20.027, p=0.001^{***}$						
Yem Bitkisi Desteği Alma Durumu						
Evet	45	86.54	116	82.27	161	83.42
Hayır	7	13.46	25	17.73	32	16.58
$\chi^2=0.501, p=0.479$						
İşletmede Buzağı Ölümleri Olması Durumu						
Evet	8	15.38	7	4.96	15	7.77
Hayır	44	84.62	134	95.04	178	92.23
$\chi^2=5.755, p=0.016^{**}$						
Ani Ölüm ve Mecburi Kesim						
Evet	16	30.77	6	4.26	22	11.40
Hayır	36	69.23	135	95.74	171	88.60
$\chi^2=26.443, p=0.001^{***}$						
Hayvanların Risk Altında Olduğuna İnanma Durumu						
Evet	48	92.31	72	51.06	120	62.18
Hayır	4	7.69	69	48.94	73	37.82
$\chi^2=27.479, p=0.001^{***}$						
Çiftçilerin Risk Algılama Düzeyi						
Az Riskli	16	33.33	45	62.50	61	50.83
Orta Riskli	29	60.42	27	37.50	56	46.67
Çok Riskli	3	6.25	0	0.00	3	2.50
$\chi^2=42.794, p=0.001^{***}$						

* $p \leq 0.10$; ** $p \leq 0.05$; *** $p \leq 0.01$

değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, ani ölüm ve mecburi kesim riski, üreticilerin sigorta yaptırma kararında belirleyici bir unsur olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, DDBHHS yaptıran çiftçilerin büyük çoğunluğu (%92.31) hastalıklar ve çevresel faktörler başta olmak üzere hayvanlarının çeşitli riskler altında olduğunu ifade ederken, bu oranın sigorta yaptırmayan çiftçilerde %51.06'da kaldığı, tüm örneklem genelinde ise %62.18 olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çiftçilerin yarısından fazlasının (%50.83) hayvansal üretim faaliyetini düşük riskli olarak değerlendirdiği, %46.67'sinin orta riskli ve yalnızca %2.50'sinin çok riskli olarak algıladığı tespit edilmiştir (Tablo 2).

Yapılan Ki-kare (χ^2) analizi sonuçları, DDBHHS yaptırma durumu ile hayvanların risk altında olduğuna inanma durumu ve üreticilerin risk algılama düzeyi arasında %1 anlamlılık düzeyinde

istatistiksel olarak güçlü bir ilişki bulunduğunu ortaya koymaktadır ($p \leq 0.01$). Bu bulgu, risk farkındalığı yüksek olan üreticilerin hayvan hayat sigortasına yönelme olasılığının daha fazla olduğunu göstermektedir. Nitekim Kaygısız vd. (2022a) tarafından büyükbaş hayvan hayat sigortası uygulamalarına yönelik yapılan çalışmada, işletmelerin %80.3'ünün hayvanlarının hastalıklar ve çevresel etmenler nedeniyle risk altında olduğunu düşündüğü; bu işletmelerin %61.9'unun risk düzeyini düşük, %29.5'inin orta ve %8.6'sının yüksek olarak değerlendirdiği bildirilmektedir. Araştırma sonuçları, risk algısının sigorta yaptırma davranışında belirleyici bir faktör olduğunu ortaya koyarak literatürdeki bulgularla uyum göstermektedir. Bu bulgu, sigorta yaptırmayan üreticilerin yalnızca daha düşük risk algısına sahip olmalarıyla değil, aynı zamanda riskleri yönetme biçimlerinin farklılaşmasıyla da ilişkili olabilir. Özellikle küçük ölçekli işletmelerde riskin sigorta yerine hayvan sayısını azaltma, çeşitlendirme veya aile işgücüne dayalı esnek üretim stratejileriyle yönetilmeye çalışılması, sigortaya olan talebi sınırlayan davranışsal bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, sigorta yaptırmayan üreticilerin davranışlarının yalnızca bilgi eksikliği veya farkındalık yetersizliği ile açıklanamayacağı; ekonomik ölçeklerinin küçük olması, finansal erişim imkânları ve risk yönetimine ilişkin alternatif stratejilerin varlığı gibi çok boyutlu faktörlerin bu konuda birlikte rol oynadığı anlaşılmaktadır. Bu durum, sigorta talebinin artırılmasına yönelik politikaların yalnızca bilgilendirme faaliyetlerine değil, aynı zamanda prim desteğini artıran ve küçük ölçekli işletmelerin sisteme entegrasyonunu kolaylaştıran yapısal düzenlemelere odaklanması gerektiğine işaret etmektedir.

Bu çalışmada, süt sığırcılığı işletmelerinin DDBHHS yaptırma nedenleri Likert ölçeği kullanılarak analiz edilmiş ve bulgular Tablo 3'te sunulmuştur. Değerlendirme başlıkları TARSİM tarafından belirlenen ve DDBHHS kapsamında bulunan risk unsurları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Elde edilen sonuçlar, üreticilerin sigorta yaptırma kararlarında ağırlıklı olarak üretimi doğrudan tehdit eden biyolojik ve teknik riskleri dikkate aldıklarını göstermektedir.

Tablo 3'te sunulan bulgular, DDBHHS yaptıran üreticilerin sigorta kararlarında öncelikle hayvansal üretimi doğrudan etkileyen ve yüksek ekonomik kayıplara yol açan riskleri dikkate aldıklarını göstermektedir. Özellikle hayvan hastalıkları (%100), doğum esnasında yaşanan ölümler (%94.23) ve kaza kaynaklı kayıplar (%86.54) en yüksek önem düzeyine sahip riskler olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, üreticilerin sigortayı ağırlıklı olarak biyolojik ve teknik risklere karşı bir koruma mekanizması olarak değerlendirdiklerini ortaya koymaktadır. Cerrahi uygulamaların neden olduğu kayıplar (%82.69) ve hırsızlık (%80.77) gibi unsurların da yüksek önem düzeyinde belirtilmesi, işletmelerde hayvan başına yatırım maliyetlerinin artmasıyla birlikte riskten kaçınma davranışının güçlendiğine işaret etmektedir. Doğal afetler ve yangın riskinin orta-yüksek düzeyde (%76.92) algılanması ise, bu risklerin bölgesel olarak dönemsel etkiler göstermesiyle açıklanabilir.

Buna karşılık, vahşi hayvan saldırıları (%17.31) ve terör olayları (%3.85) gibi risklerin düşük önem düzeyinde ifade edilmesi, bu tür risklerin araştırma bölgesinde sınırlı düzeyde yaşanması ya da üreticiler tarafından düşük olasılıklı olarak algılanmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca, bu risklerin üreticiler tarafından daha çok "olağan dışı" veya "istisnai" olaylar olarak değerlendirilmesi, sigorta yaptırma kararında ikincil planda kalmalarına neden olmaktadır. Bu durum, üreticilerin risk algısının büyük ölçüde kişisel deneyim ve geçmiş kayıplar üzerinden şekillendiğini göstermektedir.

Elde edilen bulgular, literatürde yer alan çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Mat vd. (2020), hayvancılık işletmelerinde sigorta yaptırma kararının başlıca nedenlerini hastalık riski,

öngörülemeyen zararlar, üretimde sürdürülebilirlik ve tarımsal kredi kullanımı olarak belirlemiştir. Akçaöz vd. (2023) ise üreticilerin sigortayı gelirlerini güvence altına alma ve afet kaynaklı kayıpları telafi etme aracı olarak gördüklerini ifade etmiştir. Bu yönüyle araştırma bulguları, DDBHHS'nin üreticiler nezdinde bir "risk yönetimi ve gelir istikrarı aracı" olarak algılandığını teyit etmektedir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, üreticilerin DDBHHS yaptırma kararlarının büyük ölçüde işletmenin ekonomik büyüklüğü, maruz kalınan risk türleri ve geçmiş kayıp deneyimleri tarafından şekillendiği görülmektedir. Özellikle hastalık, doğum ve kaza kaynaklı risklerin ön planda olması, hayvansal üretimde sigorta sisteminin teknik ve biyolojik risklere karşı etkin bir politika aracı olduğunu göstermektedir.

Bu çerçevede, devlet destekli hayvan hayat sigortasının yaygınlaştırılmasına yönelik politikaların, üreticilerin risk algılarını dikkate alacak şekilde yapılandırılması önem arz etmektedir. Sigorta kapsamı ve teminat koşullarına ilişkin bilgilendirme ve eğitim faaliyetlerinin artırılması, üreticilerin düşük olasılıklı ancak yüksek etkili risklere yönelik farkındalığını güçlendirebilir. Ayrıca, bölgesel risk profillerine göre farklılaştırılmış sigorta ürünlerinin geliştirilmesi, DDBHHS'nin etkinliğini ve üreticiler tarafından benimsenme düzeyini artıracaktır.

Tablo 3. İncelenen işletmelerin DDBHHS yaptırma nedenleri

Nedenler	\bar{X}	σ	N	(%)
Hayvan hastalıklarına bağlı kayıplar	4.31	0.81	52	100.00
Doğum esnasında yaşanan ölümler	3.42	1.13	49	94.23
Cerrahi uygulamaların neden olduğu kayıplar	2.48	1.09	43	82.69
Yılan ve böcek sokmaları	1.62	0.77	25	48.08
Kaza kaynaklı kayıplar	2.69	1.00	45	86.54
Doğal afetler ve yangın	1.92	0.62	40	76.92
Vahşi hayvan saldırıları	1.21	0.50	9	17.31
Zehirlenme	1.81	0.93	27	51.92
Hırsızlık	2.12	0.88	42	80.77
Terör	1.04	0.19	2	3.85

Likert Ölçeği: 1= Önemli Değil, 2= Az Önemli, 3= Orta Derece Önemli, 4= Önemli, 5= Çok Önemli

İncelenen süt sığırcılığı işletmelerinde, üreticilerin DDBHHS uygulamalarına ilişkin karşılaştıkları sorunlar Tablo 4'te sunulmuştur. Sorun başlıklarının oluşturulmasında Kaygısız vd. (2022a) tarafından gerçekleştirilen çalışmadan yararlanılmıştır. Araştırma kapsamında görüşülen çiftçilerden, DDBHHS ile ilgili yaşadıkları sorunları önem derecelerine göre 5'li Likert ölçeği (1=önemli değil, 5=çok önemli) kullanarak değerlendirmeleri istenmiştir. Elde edilen bulgular doğrultusunda sorunlar, "çok önemli" düzeyinde (5 puan) ifade edilme oranlarına göre sıralanmıştır.

Buna göre, DDBHHS uygulamalarında en önemli sorun olarak hayvancılığın ekonomik getirisinin sınırlı olması (%54.92) öne çıkmaktadır. Bunu, orta ve uzun vadede hayvansal üretimin yüksek risk içermesi (%51.81) ve sigorta primlerinin yüksek bulunması (%46.11) izlemektedir. Ayrıca, alınan hasar tazminatı bedelinin beklentileri karşılamaması (%42.49) ve sigorta kapsamının yeterli görülmemesi (%34.20) de önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Bunun yanında, sigorta sistemine ilişkin bilgilendirme yetersizliği (%29.02) ve tazminat ödemelerinin zamanlaması ve kapsamına ilişkin belirsizlik algısı (%23.83) üreticilerin sigorta

sistemine yönelik tereddütlerini artıran unsurlar olarak dikkat çekmektedir. Daha düşük oranlarda olmakla birlikte, sigortanın işletme sürdürülebilirliği açısından taşıdığı önemin yeterince fark edilmemesi (%21.24), risk değerlendirmesi ve hasar tespitinde yeterli özenin gösterilmediği algısı (%15.54) ile eksper ve acente süreçlerinde hizmet kalitesine ilişkin sorun algısı (%11.92) da dile getirilen diğer problemler arasındadır (Tablo 4).

Tablo 4. İncelenen işletmelerin DDBHHS ile ilgili karşılaştıkları sorunlar

Sorunlar	1		2		3		4		5	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Hayvancılığın ekonomik getirisinin sınırlı olması	1	0.52	7	3.63	21	10.88	58	30.05	106	54.92
Sigorta prim fiyatlarının yüksek olması	0	0.00	2	1.04	16	8.29	86	44.56	89	46.11
Sigorta sistemine ilişkin bilgilendirme yetersizliği	8	4.15	25	12.95	25	12.95	79	40.93	56	29.02
Alınan hasar tazminatı bedelinin beklentileri karşılamaması	1	0.52	10	5.18	20	10.36	80	41.45	82	42.49
Sigorta kapsamının istenilen seviyede olmaması	0	0.00	6	3.11	31	16.06	90	46.63	66	34.20
Sigortanın işletme sürdürülebilirliği açısından taşıdığı önemin yeterince fark edilmemesi	5	2.59	26	13.47	38	19.69	83	43.01	41	21.24
Tazminat ödemelerinin zamanlaması ve kapsamına ilişkin belirsizlik algısı	4	2.07	33	17.10	54	27.98	56	29.02	46	23.83
Orta ve uzun vadede hayvansal üretimin yüksek risk içermesi	0	0.00	8	4.15	12	6.22	73	37.82	100	51.81
Hasar tespit ve risk değerlendirme aşamalarında özensizlik algısı	13	6.74	38	19.69	60	31.09	52	26.94	30	15.54
Eksper ve acente süreçlerinde hizmet kalitesine ilişkin sorun algısı	21	10.88	49	25.39	69	35.75	31	16.06	23	11.92

Likert Ölçeği: 1= Önemli Değil, 2= Az Önemli, 3= Orta Derece Önemli, 4= Önemli, 5= Çok Önemli

Bu bulgular, Kaygısız vd. (2022a) tarafından bildirilen sonuçlarla genel olarak örtüşmektedir. Söz konusu çalışmada, büyükbaş hayvan hayat sigortasının yaygınlaşmasının önündeki temel engellerin; hayvancılıktan elde edilen gelirin yetersizliği (%19.3), hayvan başına sigorta poliçe tutarının yüksekliği (%15.6), hasar bedellerinin düşük algılanması (%10.7) ve sigorta kapsamının yetersizliği (%10.2) olduğu ifade edilmiştir. Araştırma sonuçları birlikte değerlendirildiğinde, üreticilerin sigorta sistemine ilişkin sorun algılarının ağırlıklı olarak ekonomik faktörler ve sigorta uygulamalarına duyulan güven düzeyi etrafında yoğunlaştığı söylenebilir.

Araştırma bulguları, devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortasının yaygınlaştırılmasının önündeki temel engellerin ekonomik kısıtlar, sigorta primlerinin yüksek algılanması, hasar ödemelerine yönelik güven sorunu ve sigorta kapsamına ilişkin yetersizlik algısı etrafında yoğunlaştığını göstermektedir. Bu doğrultuda, politika yapımcıların sigorta prim destek oranlarını özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler lehine artırması, hasar tespit ve ödeme süreçlerinde şeffaflık ve hızın güçlendirilmesi, sigorta kapsamının üretici beklentileri doğrultusunda gözden

geçirilmesi ve üreticilere yönelik hedefli bilgilendirme ve eğitim programlarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu tür politika müdahalelerinin, üreticilerin sigorta sistemine olan güvenini artırarak hayvan hayat sigortasının benimsenmesini ve sürdürülebilirliğini destekleyeceği değerlendirilmektedir.

Ayrıca, sigorta sistemine yönelik bu sorun algılarının, üreticilerin yalnızca ekonomik koşullarıyla değil, aynı zamanda kurumsal yapılara duydukları güven ve önceki deneyimleriyle de yakından ilişkili olduğu söylenebilir. Özellikle hasar tespit ve ödeme süreçlerinde yaşanan olumsuzluklar, sigortanın beklenen koruyucu işlevini tam olarak yerine getiremediği yönünde bir algının oluşmasına neden olabilmektedir.

Bu durum, sigortayı potansiyel bir risk yönetim aracından ziyade ek bir maliyet unsuru olarak değerlendiren üretici sayısını artırabilmektedir. Dolayısıyla, DDBHHS uygulamalarının etkinliğinin artırılabilmesi için yalnızca mali desteklerin değil, aynı zamanda uygulama süreçlerinin izlenebilirliğinin ve üretici-kurum iletişiminin güçlendirilmesinin de politika tasarımının ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması önem taşımaktadır.

Sonuç

Bu araştırmada, Burdur ilinde süt sığırcılığı yapan işletmelerde devlet destekli büyükbaş hayvan hayat sigortası (DDBHHS) yaptırma durumunu etkileyen faktörler ile üreticilerin sigortaya yönelik risk algıları, sigorta yaptırma nedenleri ve karşılaştıkları sorunlar bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır. Araştırma bulguları, DDBHHS yaptırma eğiliminin ağırlıklı olarak işletmelerin ekonomik ve yapısal özellikleri ile risk farkındalığı düzeyi tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır.

Elde edilen sonuçlar, sigorta yaptıran işletmelerin genel olarak daha büyük ölçekli, kayıt tutma alışkanlığı gelişmiş, kredi kullanan ve daha kurumsal bir yapıya sahip işletmeler olduğunu göstermektedir. Buna karşılık, yaş ve hayvancılık deneyimi gibi demografik özelliklerin sigorta yaptırma kararında belirleyici olmadığı görülmektedir. Bu durum, DDBHHS talebinin bireysel özelliklerden ziyade işletmenin üretim kapasitesi, finansal yapısı ve risklere maruz kalma düzeyiyle ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

Üreticilerin sigorta yaptırma gerekçelerinde, hayvansal üretimi doğrudan tehdit eden hastalık, doğum ve kaza kaynaklı kayıplar ön plana çıkmaktadır. Bu bulgu, DDBHHS'nin üreticiler tarafından temel bir risk yönetimi ve gelir istikrarı aracı olarak algılandığını göstermektedir. Buna karşın, düşük gelir düzeyi, sigorta primlerinin yüksek algılanması, hasar ödemelerine yönelik güvensizlik ve sigorta kapsamının yetersiz olduğu düşüncesi, sigortanın yaygınlaşmasının önündeki başlıca engeller olarak öne çıkmaktadır. Bu bulgular literatürde yer alan benzer çalışmalarla genel olarak örtüşmekte ve sigorta talebinin işletme ölçeği, ekonomik kapasite ve risk algısı ile yakından ilişkili olduğunu doğrulamaktadır.

Bu çerçevede, DDBHHS'nin etkinliğini ve yaygınlığını artırmaya yönelik politika müdahalelerinin bütüncül bir yaklaşımla ele alınması gerekmektedir. Öncelikle, küçük ve orta ölçekli işletmelerin sigorta sistemine erişimini kolaylaştırmak amacıyla prim destek oranlarının artırılması ve işletme ölçeğine duyarlı, esnek prim yapılarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Tarımsal kredi uygulamalarında sigorta-kredi entegrasyonunun güçlendirilmesi, sigortalılık oranlarını artıracabilecek etkili bir politika aracı olarak değerlendirilebilir.

Bunun yanı sıra, hasar tespit ve ödeme süreçlerinde şeffaflık ve güven unsurunun güçlendirilmesi, üreticilerin sigorta sistemine olan güvenini artırarak sürdürülebilirliği destekleyecektir. Bölgesel risk profillerine dayalı olarak sigorta kapsamının gözden geçirilmesi ve üreticilerin en fazla önem atfettiği biyolojik ve teknik risklere yönelik teminatların güçlendirilmesi de politika etkinliğini artıracaktır. Son olarak, üreticilerin risk algısını ve sigorta bilincini geliştirmeye yönelik yayım, eğitim ve bilgilendirme faaliyetlerinin artırılması, özellikle sigorta yaptırmayan işletmelerin sisteme dâhil edilmesinde kritik bir rol oynayacaktır. Genel olarak değerlendirildiğinde, DDBHHS'nin tarım sektöründe etkin bir risk yönetimi aracı olarak işlevini sürdürebilmesi için ekonomik teşvikler, kurumsal güven ve hedefli politika tasarımlarının birlikte ele alınması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Bununla birlikte, çalışmanın yalnızca Burdur ilinde yürütülmüş olması, verilerin anket yöntemiyle elde edilmesi, araştırmanın kesitsel (cross-sectional) bir tasarıma sahip olması, sonuçların farklı üretim yapısı ve risk koşullarına sahip bölgeler için doğrudan genellemesini sınırlandırmaktadır. Bu nedenle gelecekte farklı bölgeleri kapsayan alternatif yaklaşımların kullanıldığı çalışmaların yapılması, hayvan hayat sigortası talebinin dinamiklerini daha kapsamlı biçimde ortaya koyacaktır.

Teşekkür

Bu çalışma, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Bölümünde yürütülen “Devlet Destekli Büyükbaş Hayvan Hayat Sigortası Uygulamalarının Süt Sığırcılığı İşletmeleri Açısından Değerlendirilmesi: Burdur İli Örneği (Türkçe)” başlıklı Yüksek Lisans Tezinden türetilmiştir. Tez çalışması, Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi (Proje No: 2023-YL1-0199) numaralı proje kapsamında desteklenmiştir. Isparta Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi'ne teşekkür ederiz.

Kaynaklar

- Adhikari, K. R., & Bidari, S. (2018). Effectiveness of livestock insurance program in Dhading District of Nepal. *Acta Scientific Agriculture*, 2(11), 116-120.
- Ağır, H. B., & Akbay, C. (2018). Üreticilerin besi sığırcılığı desteklerinden yararlanması üzerine etkili faktörler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 21(5), 738-744.
- Akbağ, H. I., Özsayın, D., & Taş, S. (2024). Süt sığırcılığı işletmelerinin sosyo-ekonomik yapısı ve sorunları: Çanakkale ili Yenice ilçesi örneği. 9th International Biltek Congress on Current Developments in Science, Technology and Social Sciences, May 31-June 2, Hakkâri, Türkiye, (882-897 pp).
- Akçaöz, H., Güzel, A., Metin, B., & Redzepe, V. (2023). Tarımsal amaçlı kooperatiflere ortak olan ve ortak olmayan üreticilerin tarım sigortası hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi. *Anadolu Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü Dergisi*, 33(1), 1-18. <https://doi.org/10.18615/anadolu.1185797>
- Akyüz, E., Kuru, M., Kükürt, A., Erkilic, E. E., Uzlu, E., Kırmızıgül, A. H., Gökçe, G., & Karapehlivan, M. (2017). The determination of oxidative stress index of enteritis caused by *Escherichia coli* K99 strain in Simmental new-born calves. I. International Turkish Veterinary Internal Medicine Congress, October 10-13, Antalya, Türkiye, (176-177 pp).

- Anonim (2024). Burdur İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2024 yılı brifing raporu. Alıntılanma adresi: <https://burdur.tarimorman.gov.tr/Menu/54/Brifing-Raporu> (23.02.2026)
- Arıkan, M. S., & Gökhan, E. E. (2019). Süt sığırcılığı işletmelerinde finansman kaynakları ve kredi kullanım durumlarının değerlendirilmesi: Elazığ ili örneği. *Veteriner Hekimler Derneği Dergisi*, 90(1), 43-49. <https://doi.org/10.33188/vetheder.491730>
- Ata, N., & Yılmaz, H. (2015). Türkiye’de uygulanan hayvansal üretimi destekleme politikalarının süt sığırcılığı işletmelerine yansımaları: Burdur ili örneği. *Süleyman Demirel Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 10(1), 44-54.
- Bakır, G., & Kibar, M. (2019). Muş ilinde bulunan süt sığırcılığı işletmelerinin bazı yapısal özelliklerinin Crostabb analiziyle belirlenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 22(4), 609-619. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.512650>
- Bakır, G., & Kibar, M. (2020). Muş ili süt sığırcılığı işletmelerinin barınak özelliklerinin belirlenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 23(4), 1085-1095. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.687242>
- Başer, U., Bozoğlu, M., & Mennan, H. (2023). Çiftçilerin tarım sigortası yaptırımlarını etkileyen faktörler. *Akademik Ziraat Dergisi*, 12(1), 77-82. <https://doi.org/10.29278/azd.1168328>
- Birinci, A., & İkikat Tumer, E. (2006). The attitudes of farmers towards agricultural insurance: The case of Erzurum, Turkey. *Die Bodenkultur*, 57(2), 49-55.
- Boyar, İ., & Ertekin, C. (2023). Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği işletmelerinin enerji kullanımlarının ve bazı mekanizasyon özelliklerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Harran Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi*, 27(2), 228-238. <https://doi.org/10.29050/harranziraat.1256968>
- Budağ, C., & Keçeci, Ş. (2013). Van'da büyükbaş hayvan besilerinde kullanılan yemler ve besi şekillerine ilişkin bir anket çalışması. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 18(1-2), 48-61.
- Çevrimli, M. B., & Sakarya, E. (2017). Tarsim arılı kovan sigortası uygulamaları; TR32 bölgesi örneği. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 1-10.
- Çukur, F., Saner, G., Çukur, T., & Uçar, K. (2008). Malatya ilinde kayısı üreticilerinin riskin transferinde tarım sigortasına bakış açılarının değerlendirilmesi: Doğanşehir ilçesi Polatdere köyü örneği. *Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 45(2), 103-111.
- Demir, P., Işık Adıgüze, S., Sarı, M., & Ayvazoğlu, C. (2014). Kars merkez ilçedeki süt sığırcılık işletmelerinin genel yapısı ve ekonomik boyutu. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Veteriner Dergisi*, 28(1), 9-13.
- Güngör, M., & Bulut, Y. (2008). Ki-kare testi üzerine. *Fırat Üniversitesi Doğu Araştırmaları Dergisi*, 7(1), 84-89.
- Hazneci, E., & Ceyhan, V. (2011). Amasya ili Merzifon ilçesinde süt sığırcılığı yapan tarım işletmelerinde risk analizi. *Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi* 24(2), 109-114.
- Işık, U. E. (2006). Antalya’da Siyah Alaca ırkı ineklerin damızlıkta kalma süresi ve sürüden çıkma nedenleri üzerine bir araştırma. Akdeniz Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Antalya

- Kaygısız, A., Şahin, O., & Yılmaz, İ. (2022a). Tarsim büyükbaş hayvan hayat sigortasına yetiştiricilerin yaklaşımı ve risk faktörlerinin belirlenmesi. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 25, 290-299. <https://doi.org/10.18016/ksutarindoga.vi.1053128>
- Kaygısız, A., Tapkı, İ., & Daş, Ö. (2022b). Kahramanmaraş ili Andırın ilçesinde faaliyet gösteren sığırcılık işletmelerinde buzağı yetiştirme teknikleri. *Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 12(3), 1857-1870. <https://doi.org/10.21597/jist.1098938>
- Kaygısız, A., Yılmaz, İ., & Koşum, S. (2017). Şanlıurfa ilinde Siyah Alaca ırkı sığırların yetiştirici şartlarında bazı adaptasyon özellikleri. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Doğa Bilimleri Dergisi*, 20(2), 133-136. <https://doi.org/10.18016/ksujns.52295>
- Klein, D., Kern, A., Lapan, G., Benetka, V., Möstl, K., Hassl, A., & Baumgartner, W. (2009). Evaluation of rapid assays for the detection of Bovine coronavirus, Rotavirus A and *Cryptosporidium parvum* in faecal samples of calves. *The Veterinary Journal*, 182(3), 484-486.
- Köseoğlu, M., & Yamak, R. (2015). Uygulamalı istatistik ve ekonometri. Trabzon: Celepler Matbaacılık.
- Mat, B., Çevrimli, M. B., Tekindal, M. A., & Günlü, A. (2020). Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık işletmelerinin hayvan hayat sigortası yaptırmalarına etki eden faktörlerin belirlenmesi. *Eurasian Journal of Veterinary Sciences*, 36(4), 287-297. <https://doi.org/10.15312/EurasianJVetSci.2020.310>
- Merritt, M. G., Griffith, A. P., Boyer, C. N., & Lewis, K. E. (2017). Probability of receiving an indemnity payment from feeder cattle livestock risk protection insurance. *Journal of Agricultural and Applied Economics*, 49(3), 363-381.
- Miran, B. (2010). Temel istatistik. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi.
- Mumcu, İ. (2009). Tarımı gelişmiş ülkelerde ve Türkiye'de tarımsal destekleme uygulamalarında tarım sigortalarının yeri. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Doktora Tezi, Tekirdağ
- Nahas, U., Sam, I., & Nehova, N. (2017). A study of factors that influence livestock insurance adoption by livestock farmers in Namibia. *International Journal of Agricultural Sciences*, 8(6), 1457-1464.
- Özsayın, D. (2017). An evaluation of livestock (cattle) insurance in Turkey. *Journal of International Scientific Publications - Agriculture & Food*, 5, 517-523.
- Özsayın, D., & Çetin, B. (2004). Hayvan sigortası yaptırmış işletmelerde risk ve risk yönetimi algılamaları. Türkiye VI. Tarım Ekonomisi Kongresi, Eylül 16-18, Tokat, Türkiye, (197-200 s).
- Saraçbaşı, T., & Kutsal, A. (1986). Betimsel istatistik. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Fen Fakültesi Yayınları.
- Subedi, S., & Kattel, R. R. (2021). Farmers' perception and determinants of dairy cattle insurance in Nepal. *Cogent Food & Agriculture*, 7, 1-15. <https://doi.org/10.1080/23311932.2021.1911422>
- Subedi, S., & Kattel, R. R. (2022). Determining factors and impact of household income on dairy cattle insurance in Nepal. *Journal of Agriculture and Forestry University*, 5, 229-238. <https://doi.org/10.3126/jafu.v5i1.48469>

- Sümer, G., & Polat, Y. (2016). Dünyada tarım sigortaları uygulamaları ve Tarsim. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18(1), 236-263.
- Şengün, E., & Özden, A. (2022). Pamuk üreticilerinin iklim değişikliği ve tarım sigortasına yönelik algılarının incelenmesi: Aydın ili örneği. *Tarım Ekonomisi Dergisi*, 28(2), 183-193. <https://doi.org/10.24181/tarekoder.1168890>
- Takahashi, K., Ikegami, M., Sheahan, M., & Barrett, C. B. (2016). Experimental evidence on the drivers of index-based livestock insurance demand in Southern Ethiopia. *World Development*, 78, 324-340. <https://doi.org/10.1016/j.worlddev.2015.10.039>
- TARSİM (2025). 2024 yılı Tarsim faaliyet raporu. Alıntılanma adresi: <https://www.tarsim.gov.tr/dergi/faaliyet-raporlari/2024> (23.02.2026)
- Terin, M., & Ceylan, M. (2019). TRB2 bölgesinde hayvan hayat sigortası uygulama sonuçları üzerine bir araştırma. 3. Uluslararası Tarım, Hayvancılık ve Kırsal Kalkınma Kongresi, Van, Türkiye, (31-42 s).
- Terin, M., Ceylan, M., Çiftçi, K., & Yıldırım, İ. (2024). Süt sığırcılığı işletmelerinin hayvan hayat sigortası yaptırmalarına etki eden faktörlerin analizi: Van ili örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 27(2), 460-468. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.1294040>
- Terin, M., Yıldırım, İ., & Aksoy, A. (2016). Devlet destekli tarım sigortası uygulama sonuçları üzerine bir çalışma: Van ili örneği. XII. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi. Mayıs 25-27, Isparta, Türkiye, (1685-1694 s).
- TÜİK (2024). Hayvancılık istatistikleri. Alıntılanma adresi: <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=101&locale=tr> (23.02.2026)
- TÜİK (2025). 2024 yılı ulusal eğitim istatistikleri. Alıntılanma adresi: <https://veriportali.tuik.gov.tr/tr/press/53937> (23.02.2026)
- Tümer, E. İ. (2004). Erzurum merkez ilçe köylerindeki çiftçilerin tarım sigortası ile ilgili eğilimleri üzerine bir araştırma. Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Erzurum
- Tümer, E. İ., Ağır, H. B., & Uslu, Z. (2019). Çiftçilerin tarım sigortası yaptırmaya istekliliği: Konya ili Ilgın ilçesi örneği. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tarım ve Doğa Dergisi*, 22(4), 571-576. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdog.vi.513366>
- Xiu, F., Xiu, F., & Bauer, S. (2012). Farmers' willingness to pay for cow insurance in Shaanxi Province, China. *Procedia Economics and Finance*, 1, 431-440. [https://doi.org/10.1016/S2212-5671\(12\)00049-4](https://doi.org/10.1016/S2212-5671(12)00049-4)
- Yılmaz, H., & Ata, N. (2016). Assessing the impact of dairy policies on the socioeconomic and technological characterization of Turkish dairy industry. *Agrolife Scientific Journal*, 5 (1): 214-222.
- Yılmaz, H., Merkez, M., & Unlu, N. (2017). An empirical analysis on the determinants of government-subsidised crop insurance purchase in grape production in Turkey. *Erwerbs-Obstbau*, 59: 51-60.